

Među dragovoljcima koji su 1991. godine krenuli u obranu Republike Hrvatske bili su mnogi mladići i djevojke koji su **u rat otišli iz školskih klupa.**

Bez ikakve vojne izobrazbe stavili su se na raspolaganje hrvatskim snagama. I dok je njihova želja da uzmu oružje u ruke u većini slučajeva ostala neuslišana, u nekim krajevima napadnute Hrvatske okolnosti su bile takve da su zapovjednici u vojne i policijske jedinice, zbog nedostatka ljudstva, prihvaćali maloljetnike koji nisu bili vojni obveznici. **Više desetaka maloljetnih branitelja izgubilo je život.**

Dječaci **Antonio Vidaković** i **Josip Bandić** heroji su bitke za svoj Vukovar ubijeni 2. studenog 1991. kada je okupiran Lužac. **Josip Zvono** poginuo je braneći svoj Dubrovnik na Pobrežju, imao je 16 godina, baš kao i **Josip Szarvaš** koji je poginuo braneći rodni Pakrac. Treba istaknuti da su mnogi maloljetnici išli braniti i „tuđe domove“. Mnogi dečki ostavili su praznu klupu u sigurnostima zagrebačkih škola i otišli na front. Prijatelji iz 4. razreda 13. gimnazije **Nikola Ivušić** i **Jure Vujević** poginuli su u listopadu 1991. kod sela Bujavica na novljanskom bojištu. **Mario Rehor** poginuo je braneći Vinkovce. Njegov 3. C u Grafičkoj školi u Zagrebu zauvijek ga je upamtio. Ovo su imena heroja, a popis je nažalost dug. Mnogi su dečki, poput 16-godišnjeg **Ronalda Leskovara** iz Krapinskih Toplica, poginuli braneći hrvatski narod u Bosni i Hercegovini. Kolektivno sjećanje na poginule maloljetne branitelje u hrvatskoj javnosti ne postoji no postoje inicijative koje pokazuju da bi se stvari ipak mogle promijeniti.

TEKST SE NASTAVLJA NAKON OGLASA

Kreni u avanturu i otvori stranice koje donose sreću

Jeste li znali da u Inothermu možete sami dizajnirati ulaz u svoj dom?

Sponsored by Midas

Veteranska udruga maloljetnih dragovoljaca Domovinskog rata Hrvatske okuplja maloljetne branitelje iz cijele Hrvatske, njih preko 200. Udruga je aktivirana 2015. godine, a u sklopu nje djeluje i zadruga kroz koju članovi zarađuju sredstva koja koriste za pomoć onima koji su u potrebi ili pak za potrebe udruge poput troška za prostor u Bračkoj ulici u Osijeku gdje je njezino središte. Predsjednik udruge **Dražen Jurmanović** ističe kako je prvi cilj udruge zaštita digniteta Domovinskog rata. Širok je to pojam koji obuhvaća mnogo aktivnosti koje su uglavnom usmjerene baš prema maloljetnim braniteljima. Udruga je pokrenula niz inicijativa, a jedna od njih je **izrada spomenika** svim maloljetnim braniteljima koji su poginuli u Domovinskom ratu. Također, vodstvo udruge bilo je 2021. godine kod predsjednika Republike Hrvatske **Zorana Milanovića**. Tom prilikom upućen mu je prijedlog da se maloljetnim braniteljima koji su bili ranjavani ili su se osobito istaknuli u ratu dodijeli odlikovanje Red hrvatskog trolista. Dražen Jurmanović, i sam maloljetni dragovoljac, istaknuo je kako na popis nije stavio ni sebe, ni svog brata koji je teško ranjen kao 16-godišnjak u obrani Osijeka:

“Popis čini 40-ak imena, zaista zaslužnih pojedinaca kojima bi to odlikovanje bila osobna satisfakcija. Predsjednik je istog dana uputio zahtjev za suglasnost s popisom na Ministarstvo hrvatskih branitelja no do danas nema odgovora. Ima ljudi koji su 1991. godine maloljetni otišli u rat, a ostali su u vojsci i kasnije, odlikovani su raznim medaljama za akcije i operacije u kojima su sudjelovali, ali nemaju još niti Spomenicu Domovinskog rata. Želimo to promijeniti i sve što radimo, radimo s ciljem podizanja svijesti o postojanju tih ljudi i toga što se dogodilo u Domovinskom ratu.”

Dražen Jurmanović i predsjednik RH Zoran Milanović/ Izvor: predsjednik.hr

Jedini spomen maloljetnih branitelja u zakonima Republike Hrvatske je kroz **Uredbu o metodologijama vještačenja Hrvatski ratnih vojnih invalida**. U njoj je propisano, da se maloljetnim braniteljima ili maloljetnim zatočenicima logora, invalidnost na temelju toga može uvećati za 10 do 30 posto.

Tema maloljetnih branitelja danas je na marginama baš kao što su i mnogi maloljetni branitelji završili na margini društva. O njima se ne priča, a **nekima od njih još uvijek nisu regulirani braniteljski statusi** te im nije priznat braniteljski staž. Nekim maloljetnim braniteljima bilo je teško je ostvariti status zbog raznih činjenica. Dražen Jurmanović ističe primjer jednog od članova njegove udruge:

“Dečko je bio maloljetni branitelj u Starim Jankovcima. Prilikom pada tog sela on je zarobljen i završio je u logoru. Nakon nekog vremena razmijenjen je i tražio je kasnije status hrvatskog branitelja jer nije imao priznat braniteljski status, već je imao samo status logoraša. Kada je doveo svjedoke koji su trebali potvrditi da je bio branitelj, pravnici u ministarstvu obrane upozorili su svjedoke da budu li svjedočili da je taj dečko bio maloljetni branitelj, da bi se mogao pokrenuti sudski postupak protiv njih jer su kao odgovorne osobe dopustili da imaju maloljetnika u ratu. Naravno da svjedok u tom trenutku kaže – pa bio je on tu, ali ne sjećam se je li bio i branitelj.”

Veteranska udruga maloljetnih dragovoljaca tako **pomaže na razne načine** onima koji se nađu u problemu – od priznavanja statusnih pitanja maloljetnih branitelja do pomoći oko obiteljskog zakona ili pak prekršajnog zakona. **Jurmanović** ističe:

“Ne radimo projekte kojima je svrha druženje i klopanje. Radimo projekte kojima nudimo pravnu pomoć. Već godinama surađujemo s odvjetničkim uredom i odvjetnicom Morisom Mikić iz Donjeg Miholjca. Zahvaljujući osječko-baranjskom županu Ivanu Anušiću koji je i sam bio maloljetni branitelj, te njegovom pomoćniku Mati Lukiću koji je također bio maloljetni branitelj dio troškova je pokriven, no odvjetnica Mikić (<https://odvjetnica-morisa.hr/>) je uvijek tu, bez projekta i s projektom, na raspolaganju braniteljima. Nisu tu samo maloljetni branitelji, već se pomaže svim braniteljima. Imamo i projekt psihosocijalnog osnaživanja hrvatskih branitelja koji provodimo uz pomoć Ministarstva hrvatskih branitelja. Imamo aktiviran tim stručnjaka koji su na raspolaganju svima u potrebi. Mi ne čekamo da nama dođe branitelj u potrebi, već tražimo one kojima je pomoć potrebna.”

Prema evidenciji Ministarstva hrvatskih branitelja osoba koje su bile maloljetne u trenutku stupanja u obranu Republike Hrvatske **bilo je 2750**. Ta brojka utvrđena je temeljem podataka iz registra hrvatskih branitelja, a na temelju upita kojeg je 2021. Ministarstvu uputio **Dražen Jurmanović**:

“Prije se pričalo da je bilo u ratu 3500 maloljetnih branitelja, a ja sam tražio da definiramo broj, da ne bude rekla-kazala. Tako smo dobili taj broj koji je služben.”

U popisu Ministarstva jasno se vidi da je današnja **Osječko-baranjska županija imala najviše maloljetnih branitelja**, njih čak 358. Većina njih bili su branitelji Osijeka. Dok su deseci tisuća stanovnika napuštali grad na Dravi, mnoga djeca su ostajala braniti njihov grad. Iza te županije slijede Vukovarsko-srijemska, Sisačko-moslavačka i Zadarska županija, svaka s nešto više od 250 maloljetnika u obrani Hrvatske.

Članovi Veteranske udruge maloljetnih dragovoljaca Domovinskog rata Hrvatske / Izvor: Arhiva VUMDDRH

Trauma koju su proživjeli za vrijeme rata snažno je utjecala na njihov poratni život te u bitnome odredila njihov daljnji životni put. Tranzicija iz vojnog u civilno društvo, osobito među onima koji su kao mladi umirovljeni nije bila laka, a **osjećaj odbačenosti sveprisutan**. Takav je put prošao i Dražen Jurmanović koji je imao nepunih 15 godina kada je pristupio u redove Hrvatske vojske.

U **Konvenciji o pravima djeteta**, međunarodnom ugovoru Ujedinjenih naroda kojim su utvrđena građanska, politička, ekonomska, socijalna, zdravstvena i kulturna prava djece, stoji:

- Države stranke poduzet će sve korisne mjere kako bi osigurale da osobe mlađe od 15 godina nisu izravno uključene u neprijateljstva.
- Države stranke će se suzdržati od novačenja osoba mlađih od 15 godina u svoje oružane postrojbe. Pri novačenju osoba koje su navršile 15 godina, ali su mlađe od 18., države stranke će nastojati dati prednost najstarijima.
- Države stranke će poduzeti sve odgovarajuće mjere za promicanje tjelesnog i duševnog oporavka i vraćanja u društvo djeteta koje je žrtva: bilo kojeg oblika zapostavljanja, izrabljivanja ili zlostavljanja; mučenja ili bilo kojeg drugog oblika okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupka ili kazne; ili pak oružanog sukoba.

I dok prve dvije navedene točke za Dražena Jurmanovića ne predstavljaju toliki problem jer je dragovoljno, svjestan posljedica, pristupio obrani grada i domovine, itekako ga žulja što **treću točku Republika Hrvatska nije ispoštovala** na pravi način:

“Zbog toga što sam bio primljen u Hrvatsku vojsku recimo ja bi mogao tužiti državu, no to mi ne pada na pamet. Ja sam se borio za ovu državu i ne trebam od nje novac za to niti ikakvu satisfakciju tog tipa. No ima druga stvar koja me muči, a to je nebriga nakon razvojačenja. Izostanak podrške. Ti pokušavaš nastaviti normalan život, školovanje, a država ti ne pruža adekvatnu pomoć.”

Ipak zahvaljujući podršci okoline, sportu, vjeri i sličnim faktorima mnogi maloljetni branitelji uspjeli su se okrenuti budućnosti, itekako svjesni svoje prošlosti. Upravo to, na svu sreću doživio je i Dražen koji ističe niz pozitivnih primjera među kojima su **Petar Krpan**, nogometaš koji je osvojio brončanu medalju kao dio „Vatrenih“ na Svjetskom prvenstvu u nogometu 1998. godine, kao i **Stjepan Ribić** danas generalni konzul Republike Hrvatske u Milanu.

Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije. Dozvoljeno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i imena autora.

Borna Marinić

VIŠE S WEBA